

**BS ritgerð
í Viðskiptafræði**

**Brottflutningur íslenskra ríkisborgara í
efnahagslægð: Við hverju má búast í nánustu
framtíð?**

Árni Jón Baldursson

Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands
Leiðbeinandi: *Haukur C. Benediktsson*
Maí 2009

Útdráttur

Mikið hefur verið fjallað um hugsanlegan brottflutning fólks frá Íslandi í þeirri miklu niðursveiflu í efnahagslífinu sem nú ríður yfir. Í þessari ritgerð verður reynt að varpa ljósi á hvers er að vænta í komandi framtíð er varðar búferlaflutninga frá Íslandi. Stuðst er við söguleg gögn er varða efnahagsástand landsins og búferlaflutninga. Það er ljóst að búferlaflutningar til og frá Íslandi eru að töluverðu leyti háðir efnahagsástandinu í landinu á hverjum tíma. Lélegt efnahagsástand hefur jafnan leitt til kaupmáttarskerðingar sem hefur svo aftur leitt til aukins brottflutnings frá landinu. Þegar efnahagsástandið hefur batnað og kaupmáttur aukist þá hefur brottflutningur minnkað. Brottflutningur hefst að jafnaði ári síðar en efnahagsástand versnar eða batnar.

Ef miðað er við búferlaflutninga í efnahagslægðinni á tímabilinu 1989 -1993 þegar hagvöxtur dróst verulega saman og var neikvæður um 4,5% og nýlega spá Seðlabankans um neikvæðan hagvöxt til 2010, má áætla að brottflutningur íslenskra ríkisborgara muni aukast á næstu misserum. Ekki er þó ástæða til að ætla að brottflutningur íslenskra ríkisborgara verði í líkingu við það sem gerðist í kringum upphaf 19. aldar þegar um fimmtungur íslensku þjóðarinnar fluttist vestur um haf, enda lífsskilyrði nú allt önnur og betri.

Formáli

Ritgerð þessi er 6 eininga BS-ritgerð á fjármálasviði, í viðskiptafræði við Háskóla Íslands. Ritgerðin var skrifuð undir leiðsögn Hauks C. Benediktssonar lektors við Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands.

Efnisyfirlit

1	Inngangur	6
2	Búferlaflutningar	7
2.1	Saga.....	7
2.2	Orsök búferlaflutninga.....	8
2.2.1	Þrýstiþættir.....	8
2.2.2	Aðdráttarþættir.....	8
2.3	Áhrif búferlaflutninga.....	8
2.3.1	Kostnaður.....	9
2.3.2	Ávinningur.....	10
2.4	Tengsl atvinnuleysis, tekna og búferlaflutninga.....	10
2.5	Pekkingarflótti	11
3	Hugtök og skilgreiningar	12
3.1	Hagvöxtur	12
3.2	Verðbólga	12
3.3	Atvinnuleysi.....	13
4	Ísland – efnahagur og búferlaflutningar	14
4.1	Harðindin 1882-1887.....	15
4.1.1	Vesturfarar frá Íslandi.....	16
4.2	Fyrri heimsstyrjöld og eftirstíðskreppan 1914-1923	17
4.3	Viðreisnin og EFTA 1960-1980	17
4.3.1	Búferlaflutningar 1960-1980	20
4.4	Efnahagur og EES 1980-2000	21
4.4.1	Búferlaflutningar 1980-2000	22
4.5	Netbólan og Fjármálahrún 2000 – 2008	23
4.5.1	Búferlaflutningar 2000 – 2008.....	27
4.6	Hvers er að vænta á næstu árum?	27
4.6.1	Búferlaflutningur í nánustu framtíð	29
5	Niðurstaða	31
	Heimildaskrá	32

Töflu- og myndayfirlit

Mynd 4-1 Hagvöxtur 1880 – 2008	15
Mynd 4-2 Mannfjöldi á Íslandi 1880-1890.	16
Mynd 4-3 Aðfluttir umfram brottflutta 1880-1930.	16
Mynd 4-4 Hagvöxtur milli ára 1960-1980.....	18
Mynd 4-5 Atvinnuleysi sem hlutfall af vinnuafli.	18
Mynd 4-6 Aðfluttir íslenskir ríkisborgarar umfram brottflutta.....	20
Mynd 4-7 Brottfluttir íslenskir ríkisborgarar 1960-1980.....	20
Mynd 4-8 Hagvöxtur milli ára 1980 – 2000	21
Mynd 4-9 Atvinnuleysi sem hlutfall af vinnuafli 1980-2000	22
Mynd 4-10 Aðfluttir íslenskir ríkisborgarar umfram brottflutta.....	23
Mynd 4-11 Brottfluttir íslenskir ríkisborgarar.....	23
Mynd 4-12 Hagvöxtur 2000-2008	24
Mynd 4-13 Atvinnuleysi sem hlutfall af vinnuafli 1980 - 2000	24
Mynd 4-14 Gengisvítsala íslensku krónunar 2006-2009.....	26
Mynd 4-15 Atvinnuleysi 2007 – 2009	26
Mynd 4-16 Aðfluttir íslenskir ríkisborgarar umfram brottflutta.....	27
Mynd 4-17 Hagvöxtur 1960-2008, ásamt hagvaxtarspá Seðlabanka Íslands.....	28
Mynd 4-18 Hagvaxtarspá Seðlabanka Íslands.....	28
Mynd 4-19 Spá um aðflutta íslenska ríkisborgara umfram brottflutta 2000 – 2012. ..	29
Tafla 4-1 Hagvaxtarspá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	30